

ČUDEŽNI FELIKS

1. SVET MED OBEMA VOJNAMA

- Hiperprodukcija po 1. sv. vojni (ZDA)
- Inflacija v večjih evropskih državah (Nemčija)
- Gospodarska kriza (konec 20 let)
- Vzpon socializma, komunizma, **nacionalsocializma, fašizma**
- FAŠIZEM (Italija, Nemčija, Španija, Japonska):
 - Agresivnost, ekspanzionistične težnje (teritorij, oblast)
 - Diktatorstvo
 - Antikomunizem
 - **Rasizem**
 - Revanšizem
 - Kolektivizem
 - Italija:
 - Benito Mussolini – Zveza bojnikov (črnosrajčniki)
 - Podpora vojske, veleposestnikov, industrialciacev
 - Zmanjša brezposelnost
 - Pridobi naklonjenost Cerkve
 - Španija:
 - Državljanska vojna (1936-1939)
 - Vojaški upor proti republiki (general Franco)
 - Pomoč in zmaga fašistov
 - Nemčija:
 - Hitler, 1933
 - NSDAP
 - Združitev Nemcev
 - Antiboljševizem
 - Naklonjenost srednjih in nižjih slojev, kasneje tudi veleposestnikov in vojske
 - Militarizacija države
 - **Teorija o svetovni židovski zaroti**
 - **Protižidovski zakoni**
 - 9.-10. november 1938 – kristalna noč
 - **Rasna ideologija (Arijci)**
 - Sovjetska zveza:
 - **Februarska in oktobrska revolucija 1917 (Lenin)**
 - **Državljanska vojna 1918**
 - Komunistični režim – nacionaliziranje celotnega premoženja
 - Totalitarizem
 - Stalin (1924)
 - Čistke in gulagi (trockisti)
 - **Država/Kraljevina SHS:**
 - **Strankarska politika**
 - **Boji za severno mejo**
 - **Agrarna reforma → izseljevanje**
 - **Kulturno-umetnostni napredek**
 - **Razvoj šolstva**

2. **ANDREJ HIENG**

- Rodil se je 17.2.1925 v **meščanski družini** v Ljubljani
- Zaradi **očetovega bankrota** je bila družina že v pisateljevih otroških letih prisiljena zamenjati meščansko okolje za ljubljansko predmestje
- **V letih gimnazijskega šolanja je ogromno bral**
- Študiral je režijo na AGRFT
- Bil je režiser v kranjskem in celjskem gledališču
- Umrli je leta 2000
- Dela:
 - Poleg romanov je pisal tudi drame: Osvajalec, Lažna Ivana, Izgubljeni sin, Večer ženinov, Zakladi gospe Berte ...
 - Kot soavtor scenarijev in asistent režije je sodeloval pri celovečernih filmih: Balada o trobenti in oblaku, Tistega lepega dne, Amandus, Ne joči, Peter, Povest o dobrih ljudeh ...
 - Za umetniško delo je dobil leta **1938 Prešernovo nagrado**
 - **Nagrado kresnik je leta 1993 dobil za roman Čudežni Feliks**
- Značilnosti proznih del:
 - **Ukvarjal se je z novelistiko**
 - **Nadrealizem**
 - **Avtobiografska besedila**
 - **V romanih je na podoben način kot v novelah spel tradicionalno z modernim, se približal modernemu romanu in se tako še bolj odprl modernizmu**
 - **V romanih se prepletajo erotična, meščanska, umetniška, družbena in zgodovinska tematika.**
 - Sam pravi: »Pisanje romana je v pravem pomenu besede luksuz. Do kraja deficitarno področje ustvarjalnega dela.«
 - Pravi, da je zanj: »Flaubert še zmeraj prvi svetnik literature, pisatelj, ki ga zmeraj znova prebiram. /.../ Flaubertov odnos do literarnega dela je lahko vsakomur vzgled. Meni je.« - Ema Bovary je podobna Štefaniji (vara moža, živi v nedosegljivih idealih...)
 - Andreja Hienga uvrščamo v **sodobno slovensko prozo. Je prvi med povojnimi prozaisti, ki je uvajal v svojo prozo sredstva t.i. totalne groteske, katere bistvo je v tem, da ostaja nerazrešena in da bralcu ne dovoljuje, da bi se je osvobodil**
 - **Osebe v romanih so vzete iz resničnega življenja**
 - **Zgodovinska plat/snov romanov, kot pravi sam, mu predstavlja zgolj scensko osnovo**

3. **KRATEK PREGLED DELA**

- Dogajanje v romanu je postavljeno v leto **1937** in je strnjeno na **čas od Kalmusove smrti do pozne jeseni naslednjega leta**. Zlasti opis prostora in scenskega dogajanja je dokaj **realen**.
- Kateri zgodovinski dogodki so omenjeni v romanu?
Podpis londonskega sporazuma, nota Valencijske vlade, priznanje generala Franca, bitka pri Pekingu, kraljica v Dubrovniku, kronanje v Varšavi ... Errol Flynn – igralka, Zarah Leander, Tino Rossi, milo Galet ...

- Katero zgodovinsko dogajanje je v ospredju?
Vzpon fašizma in začetki antisemitizma.
- Dogajalni čas je omejen na **graščino** in je **nenatančno določen (Kraj Š)**. Čemu?
Ker sam kraj ni pomemben, ampak je pomemben vpliv okolja na posameznika.
- Osrednje osebe bivajo na **graščini**, kar pomeni, da pripadajo **malomeščanskemu socialnemu sloju**, vendar imajo nenehen stik z drugimi sloji: **kuharica, Beti, Fonzi ...**
- Roman govori o **propadu družine**. Kako se kaže?
S finančnim propadom. Družina tone duhovno in čustveno.
- Ob bok družini je postavljen **16-letni Feliks**, čudežni deček. Zakaj čudežni?
Ker je razgledan, inteligen, poliglot (obvlada 6 jezikov), njegovo znanje je enciklopedično.
- Z družino Kalmus-Missia je povezan preko **mame**.
- V času odraščanja išče svojo **identiteto**, ki jo naposled najde v **judovstvu**.
- V liku Feliksa so zasnove za razvojni roman. Zakaj?
Ker spremljamo razvijanje glavnega junaka (fizično in čustveno).
- Kaj predstavlja in od kod izvira motiv »tavajočega Juda«?
Iz Stare zaveze. Tisti, ki ne verujejo, bodo večno tavalni. Feliks je na začetku tavajoči človek, ker ne ve, kaj je oz. če je kristjan ali jud.
- Nasprotni pol Feliksu predstavlja **Leonid Jurjevič Skobenski**. Gospa Štefanija ga je spoznala na **Hvaru**. Prisluzil si je vzdevek »**mojster ceremonij**«, **ker je prirejal ceremonije in je živel na veliki nogi**. Izdaja se za **ruskega plemiča, čeprav je v resnici bivši vojak carske vojske (dezertar)**. Na koncu **zblazni (?)**. Kako si to razlagaš?
Ne vemo natančno ali resnično zblazni ali le spretno igra.
- Kakšen svet prinese v domovanje družine?
Pester svet, dogajanje, ceremonije, uglajenost ... (str. 38, 39)
- Oče **Teodor Hirsch** in Feliks se na koncu znajdetata **na Brežinah v Italiji, ker Italija v tem času še ni sprejela protijidovskih zakonov**. K nadaljevanju romana ali t.i. odprtemu koncu sili dejstvo, da **naj bi srečala blazno rusko kneginjo in zadnja poved, ki se glasi: »njuno potovanje je predmet druge, nove zgodbe.«**

4. PREGLED PO POGLAVJIH

• 1. POGLAVJE

- **Kaj napoveduje naslov?**
Nekaj nenavadnega, čudežnega, nek zaplet.
- **S katerim dogodkom se začne fabula?**
S smrtjo očeta Kalmusa – zaplet.
- **Kako žena in hčeri spremljajo umiranje očeta?**
Pasivno (dogodek z uro), ni čustev in povezanosti. Tukaj je prisotna analitična pripovedna tehnika (gledanje v preteklost).
- **Kje in kako je prisotna ironija?**
V prizoru z uro – sebičnost Štefanije, obnašanje zdravnika (str. 36).
- **Katera nasprotja so izpostavljena?**
Nasprotje mož – žena, Kalmus – Skobenski (značaj).
- **Kaj nam razkriva poimenovanje dogajalnega kraja?**
Kraj Š. – ime kraja je nepomembno, pomemben je le vpliv okolja na posameznika.

- **Kako nam pripovedovalec razkrije odnos med zakoncema?**
Zakonca sta odmaknjena. Skobenski je vse, kar je Štefanija pogrešala pri Kalmusu.
 - **Kdo je Leonid Jurjevič Skobenski?**
Prebegli pripadnik ruske carske vojske, ki se izdaja za ruskega plemiča.
 - **Kdaj se pojavi v življenju družine Kalmus-Missia?**
Štefanija ga spozna na dopustu na Hvaru, še pred Kalmusovo smrtjo.
 - **S čim jih je uspel prevzeti, prepričati?**
V hišo je pripeljal nove reči, dogajanje, ceremonije ... (str. 39-40)
 - **Kaj izvemo iz prepira med Štefanijo in Kalmusom?**
Kalmus ji očita razsipnost Skobenskega (str. 43).
 - **Kako le-to deluje na hčer Erno?**
Erna se razburja, vendar navzven tega ne pokaže.
- **2. POGLAVJE**
 - **Po očetovi smrti se pojavijo težave z vodenjem podjetja. Kakšne? Zakaj?**
Podjetja nihče ne zna voditi, ker Kalmus ni nikogar poučil o tem. Skobenski navidez daje upanje, da bi lahko rešil podjetje.
 - **Skobenski se pojavi kot zelo skrivnostna oseba. S čim je avtor to nakazal?**
S kupom retoričnih vprašanj, ki si jih postavi pripovedovalec (str. 50-51).
 - **Kako se razkriva diametralni odnos med sestrama? Kakšno funkcijo ima?**
Sestri si nista bili preveč blizu. Ko se Erna vrne iz internata, se le hladno pozdravita, nista navezani ena na drugo.
 - **Kako Erna dojema razmere na domu po vrnitvi iz internata?**
Erna je presenečena, ker je vse spremenjeno in po novem o vsem odloča Skobenski.
 - **Kako nanjo deluje Skobenski? S čim jo želi Rus prepričati?**
Skobenski ji je trn v peti. Rus jo povabi na sprehod in ji pove, da je treba za srečo delati, da ne smemo za srečo prizadeti drugih ljudi, narediti želi vtis skromnosti, razgledanosti, ponižnosti in socialnosti.
 - **3. POGLAVJE**
 - **S kakšno pripovedno tehniko se začne poglavje?**
S poročevalsko tehniko.
 - **A podatki oz. opis Feliksa ustrezajo stereotipnim predstavam »čudežnih otrok«?**
Da. Feliks nosi očala, ni pretirano lep, ni atletske postave, s svojim vedenjem takoj pritegne pozornost.
 - **Kdo in zakaj prepriča domače, predvsem Štefanijo, naj Feliksa sprejmejo?**
Skobenski, ker hoče najti vmesno pot in se priljubiti.
 - **Kakšen je prvi vtis, ki ga naredi Feliks na domu Kalmusovih?**
Štefanija sprejme Feliksa zelo zadržano (str. 71). Feliks se izkaže za samozavestnega, klepetavega.
 - **Koga spravi v zadrego?**
Skobenskega, ki se izmuzne kočljivim temam s tem, da zamenja področje (str. 76).
 - **Kako ga sprejmeta Erna in Heda?**
Heda ga sprejme z dobro voljo, Erna pa bolj hladno in zadržano.

- **4. POGLAVJE**

- **Kako je zapisano poglavje (pripovedni tok)?**

- Gre za prvoosebne pripovedovalca – tipična značilnost modernega romana.

- **O čem teče beseda?**

- Poglavje je zgoščen prikaz vsega, kar se je pripetilo Feliksu tistega dne.

- **Kateri tip pripovedovalca se pojavi? Zakaj?**

- Pripovedovalec je personalni – ve le za tisto, kar se dogaja okrog njega in prvoosebni zaradi pristnosti, intimnosti, bralcu želi približati dogajanje v osebi. Tip pripovedovanja je notranji monolog oz. tok zavesti. V tem poglavju še ne gre za pravi tok zavesti, ampak samo za beleženje dogodkov, doživetij, sorodstvenih vezi, opisov ... – dnevniški zapiski.

- **5. POGLAVJE**

- **Poglavje se začne s preprirom med sestrama. A lahko iz tega razbereš značaj obeh mladenk?**

- Heda je posmehljiva, nesramna, žaljiva in zadirčna (posledica otroškosti); Erna je preišljena, pazljiva, diskretna (posledica zrelosti).

- **Sledi scena pri potoku. Kaj razkriva?**

- Nesoglasja in sprtost med sestrama, prisoten je eroticizem, ki ga vidimo skozi Feliksove oči.

- **Kaj mlade preseneti pri prihodu domov? Kako to vpliva na bralca?**

- Ko pridejo domov, Leonid prodaja avto. Na bralca to vpliva presenetljivo, saj smo prvič priča prodaji družinskega premoženja, vzdušje postane napeto.

- **O čem se v nadaljevanju pogovarjata Heda in Feliks?**

- Pogovarjata se o problemu prihajajoče vojne, o nacizmu in judovskem vprašanju. Heda se je Feliksu opravičila.

- **Kako si razlagaš večerni dogodek?**

- Skobenski se opit vrne domov, kjer ga pričaka jezna Štefanija, kasneje se pobotata. Scena je ironična – burka oz. farsa. Pojavil se je notranji strah pred izgubo premoženja.

- **6. POGLAVJE**

- **Poglavje se prične s spremembami v hiši. Ni več npr. obiskov. Kaj to pomeni?**

- Skobenski je pregnal vse obiskovalce. Življenje je postalo dolgočasno in pusto.

- **Avtor celo uporabi eno znano svetopisemsko metaforo za dogajanje v hiši. Katero? Kaj pomeni?**

- »Še celo bratranec se je po francosko pobral iz Sodome.« Sodoma pomeni kraj, kjer se greši, laže, krade – družina živi na veliki nogi, Štefanija je nemoralna.

- **Kako si mladi krajšajo čas? Jih to zbližuje?**

- Mladi se pogovarjajo, berejo, igrajo, hodijo na sprehode. To jih zbližuje.

- **Kakšna podoba Feliksa se počasi razkriva bralcu?**

- Feliks je razgledan, izobražen ... (str. 123)

- **Kdo pride na »obisk« in čemu?**

- Na obisk prideta Štefanijina bratranca Franc in Egon, da bi Štefanijo spravila k »pameti«.

- **Kaj očitata?**

Štefaniji očitata, da je vse pooblastila predala Leonidu, ki bo zapravil celotno premoženje.

- o **Štefanija pred obiskovalcema brani Leonida. Kako in zakaj?**
Štefanija vihavo, čustveno in razburjeno brani Leonida, ker je prepričana vanj.
- o **Je res prepričana vanj ali počne to zgolj zaradi lastne sreče?**
Išče izgovore za lastna dejanja in zaslepljenost.
- o **Štefanija je na koncu zmedena; zakaj?**
Ker se je znašla na točki, kjer ni bila več prepričana v Leonidovo nedolžnost in ni vedela več naprej (str. 132).
- o **Kakšna je podoba njenega izbranca na koncu poglavja?**
Leonid se pojavi nenavadno oblečen, čedalje bolj je čuden (str. 135).

• 7. POGLAVJE

- o **Prvi del poglavje zaznamuje konflikt. Med kom, zakaj?**
Spreta se Egon in Leonid. Zaradi Egonovih napadov na Leonida.
- o **Kdo komu kaj očita in kako se Leonid odzove?**
Egon mu očita, da ni dobra oseba in da spletkari. Leonid se na začetku odzove umirjeno, kasneje pa vihavo (str. 141).
- o **Kaj ga zelo razburi?**
Razburi ga, da ga Egon ozmerja z ruskim emigrantom. Skobenski Egona pograbi za ovratnik, ker mu je le-ta očital, da skrbi le za svojo korist.
- o **Kako si razlagaš konec spopada (*Ko se je spopad v salonu zaključil ...*)?**
Ko se je spopad zaključil, je iz njega Skobenski izšel kot zmagovalec, ker je ostal miren (str. 144).
- o **Sledi razgovor med Feliksom in Leonidom. O čem govorita (predvsem Feliks)?**
Govorita o pomenu in poslanstvu vojaka.
- o **Kako se na izhodišča odziva Skobenski?**
Skobenski se izogiba odgovorom in je indirekten (str. 146).
- o **Čemu vsa ta skrivnostnost?**
Skobenski je bil pripadnik ruske carske vojske in je dezertiral.
- o **S čim, kako se poglavje zaključuje?**
Z dialogom med Štefanijo in Feliksom o vojni (str. 149).

• 8. POGLAVJE

- o **Na začetku izvemo nekaj o nekdanjem vrtnarju Mihevcu (analitični del). Kaj?**
Mihevc je odšel kot borec v Španijo – španska državljanska vojna.
- o **Kam odpotuje Skobenski? Zakaj?**
V Gradec, na srečanje oficirjev. Spremlja ga Feliks, ko gre na postajo.
- o **Rus je tudi tema pogovora med Erno in Feliksom. Kaj še razkriva ta pogovor?**
Erna in Feliks se prepirata, zbadata, sta zadirčna.
- o **V poglavju se kažejo tudi družinske težave. Katere; zakaj prihaja do njih?**
Družina je odtujena zaradi Skobenskega.
- o **Kaj bi se dalo povedati o odnosih med materjo in hčerama?**
Odnosi so odtujeni, nečustveni, pojavi se pomanjkanje spoštljivega odnosa do matere, mati je brezbrizna, hčerki sta razvajeni.

- **Kakšno vlogo pri tem odigra Feliks?**
Feliksu Štefanija očita, da je Heda zaradi njega takšna, kot je (za svoje težave krivi druge).
- **Zaključek je dokaj presenetljiv. Zakaj?**
Telefonski klic. Kliče Teodor Hirsch.
- **9. POGLAVJE**
 - **Kako pogovor z očetom vpliva na Feliksa?**
Feliks je bil presenečen, zmeden, nič mu ni več jasno.
 - **Katera vprašanja si postavlja?**
Postavlja si vprašanja o premoženju, prihodnjem bivanju, o tem ali bo odšel z očetom, kam bo odšel ...
 - **Ker je posredi tudi židovstvo, se pojavijo citati iz Svetega pisma. Kateri, zakaj, kako ...?**
Citati iz 5. Mojzesove knjige, molitev Sveti angel (str. 170, 179). Avtor popestri dogajanje, Feliks je bil žid.
 - **Heda omenja Hirscha. Od kod se ga spomni? Zakaj je to pomembno?**
Iz Graza, ko so ga nagnali iz hotela. Namig na preganjanje židov (napovednik zapleta), Hirsch je simbol za umetnika.
 - **Kaj Feliksa najbolj bega?**
Njegova identiteta (napol žid, napol katolik), spet se znajde pred razpotjem.
 - **Kako se tokrat zaključijo poglavje?**
Feliksa prebudi Erna, ki sadi ciklame (romantičnost, doživljanje ljubezni).
- **10. POGLAVJE**
 - **V kakšnem stanju se Skobenski vrne iz Gradca?**
Skobenski je pretepen, razcapan, ima buško.
 - **Kako vse to pojasni?**
Izmislil si je zgodnico, močno je dramatiziral.
 - **Kakšno podobo si sedaj ustvari bralec?**
Izkaže se za pacifista, želi si obvarovati čast družine (str. 201). Pojavi se motiv bega (Heda in Leonid).
- **11. POGLAVJE**
 - **Pogovor med Leonidom in Feliksom – o čem se pogovarjata?**
Pogovarjata se o prihajajoči vojni, židovstvu, španski vojni, taboriščih ... Zapis je v obliki dramskega besedila oz. iz več sekvenc (ena pobudna in ena odzivna replika) –značilnost modernega romana (str. 206).
 - **Kje bi bil vrh razgovora?**
Vrh razgovora je, ko Skobenski predlaga Feliksu rešitev: zataji naj očeta in židovstvo (str. 208); Leonid mu razkrije resnico o svojem begu.
 - **Na kaj Skobenski opozori pred koncem?**
Skobenski Feliksa opozori, da sta oba v nevarnosti, ker sta tujca (str. 216).
 - **Kako se razvija dialog?**
Dialog se dramatično stopnjuje.
 - **Kako se menjujejo replike oziroma sekvence?**
V obliki dramskega dialoga.

- **12. POGLAVJE**
 - **Malodušje v hiši Feliks premaguje s pisanjem pisma advokatu v Zagreb. Kaj piše?**
Piše o očetu, premoženju, šolskih zadevah ...
 - **V nadaljevanju teti Štefaniji nekaj predlaga. Kaj?**
Predlaga, da bi se skupaj z Erno in Hedo šolali doma, vendar ga Štefanija ne upošteva.
 - **Družinski odnosi postajajo vse bolj napeti. K temu pripomore niz skrivnostnih dogodkov. Katerih?**
Dobijo anonimen klic, Štefanija dvigne slušalko, vendar noče nič povedati.
 - **Konflikt pa okrona Erna. Kaj očita materi?**
Mami očita, da je pozabila na moža in da nima več spomina nanj.

- **13. POGLAVJE**
 - **V tem poglavju se nadaljuje tema prejšnjega – družinski odnosi. Čigavo razmišljanje, doživljanje je tokrat postavljeno v ospredje?**
Feliksovo doživljanje.
 - **Dogajanje je približano bralcu; kako, s katerim tipom pripovedovalca?**
Pripovedovalec je tretjeosebni, ki se menjuje s prvoosebni (dialogi), ki ga predstavlja Erna.
 - **V besedilu najdemo citate iz Visoke pesmi. Kje in zakaj?**
Na str. 238. Feliks hoče priti v stik z Erno.
 - **Kako si lahko razlagamo Ernino doživljanje, pisanje anonimnih pisem in predvsem izjavo, da sovraži mamo?**
Erna je bila močno navezana na očeta, materi zameri, da ga je prevarala in da se ga več ne spominja. Konflikt je posledica skrhanih odnosov v družini.
 - **S čim je zaznamovan pripovedni tok v drugem delu poglavja?**
Pripovedni tok se osredotoči na Feliksovo doživljanje erotičnosti (str. 252). Feliksovo doživljanje.
Pripovedovalec je tretjeosebni, ki se menjuje s prvoosebni (dialogi), ki ga predstavlja Erna.

- **14. POGLAVJE**
 - **Poglavje se začne z izrazito modernistično pripovedno perspektivo. Kako se kaže?**
Pripovedovalec je tretjeosebni, Feliks se pogovarja sam s sabo – notranji monolog (str. 256).
 - **Erna in Feliks se tokrat pogovarjata o Rusu. Kaj Erna pravi o njem?**
Erna pravi, da je Rus bolan, potem ko se mu začne mračiti um, se začne nagibati na njegovo stran – Erna odrašča in je zaradi tega bolj zrela.
 - **Prekine ju misteriozno srečanje Leonida in Rohrbacherja. Še bolj čuden je nočni dogodek. Kateri in kakšno funkcijo imajo te skrivnostne dogodiščine v romanu?**
Leonid je bil opit in je imel privide, v katerih se mu je prikazal Kalmus. S tem je Leonid hotel prikazati, da ni lažnivec. Dogodek dviga napetost in dramatičnost.

- **15. POGLAVJE**

- **Feliks prejme advokatovo pismo. Kaj piše v njem in kaj napoveduje?**
Feliks dobi odgovore na vprašanja o dedovanju in premoženju, napoved prihoda očeta in s tem izboljšanje Feliksovega položaja.

- **V nadaljevanju spet narašča napretost. Kako, kje ...?**
Feliks se začne nekoliko bati za premoženje, saj si ne želi, da bi Skobenski zapravil njegov denar; kasneje pri večerji Štefanija oznani, da je Leonidu preklicala pooblastila. Na koncu spet pride do zapleta med Beti in Fonzijem.

- **16. POGLAVJE**
 - **Leonid je izginil. Heda in Feliks ga iščeta. Kaj menijo vaščani o njegovam izginotju, obnašanju ...?**
Vaščani menijo, da Leonid igra, niso mu naklonjeni, očitajo mu nevsakdanje obnašanje, do njega so sumničavi.
 - **Kje ga najdeta?**
Pri bratih Modic.
 - **Kako izgleda domovanje bratov Modic in kakšna sta?**
Brata Modic sta verska ekstremista, albina, zelo skrivnostna, živita v bajti, ki je umazana in slabo opremljena.
 - **Zakaj delujeta skrivnostno?**
Ker se ne ve, ali sta Arija ali Rusa.
 - **Kako si razlagaš Leonidov »obisk« pri bratih?**
Leonid pri njima išče vero in mir.

- **17. POGLAVJE**
 - **Kako se na začetku poglavja razkriva tipična podoba trga (malomeščanstvo)?**
Vse do zime so vaščani govorili pobegu in vrnitvi Leonida, na bogatejše so gledali kot na nepotrebne, o dogodku niso vedeli vsega.
 - **V nadaljevanju ponovno spremljamo dogajanje oz. odnose med tremi mladimi. Kako se kažejo tokrat?**
Feliksov pogled na Erno je posledica odraščanja in dozorevanja, Erna in Heda se zopet spreta.
 - **O dogodkih piše Feliks v dnevniku. Kako, kaj razkriva?**
Feliks piše o sebi, družini in o dogodkih v Evropi. Leonid prodaja premoženje za drage kamne, ker jih lahko neseš s sabo (strah pred vojno).

- **18. POGLAVJE**
 - **Feliks razmišlja; o čem?**
Razmišlja o sebi, želi si, da bi bil otrok in na varnem ter brez skrbi; kasneje razmišlja o družbi, družini in prehaja na razmišljanje o Judih (str. 322).
 - **Kakšno vlogo imajo pri tem sanje? (označi slog)**
Slog je realističen, že naturalističen, vmes se pojavita ironija in sledi nadrealizma (sanje).
 - **Dogajanje začini skrivnostni zasledovalec na motorju. Kdo bi lahko bil?**
O zasledovalcu ne izvemo ničesar, lahko bi bil nacist ali komunist.
 - **Kako si razlagaš njegovo početje?**

Zasledovalec stopnjuje napetost v romanu.

o **Na koncu spet Leonidovo svarilo. Pred čim?**

Leonid svari pred prihajajočo nevihto in nevarnostjo (str. 334).

• **19. POGLAVJE**

o **S kom Feliks naveže pogovor, ko se sprehaja mimo pokopališča?**

Z domačim župnikom.

o **O čem se pogovarjata in na kaj ga sogovornik opozarja?**

Pogovarjata se o veri, preteklih dogodkih, njegovih načrtih za prihodnost.

Župnik ga opozori, naj odide, ker je preveč učen in ima potencial, okolje pa ga tukaj le ovira. Opozarja ga na moralno pokvarjenost Štefanije, na bližajočo se vojno in mu svetuje pobeg.

o **Feliks doživi privid dveh kuharic; bi lahko imel le-ta kakršno koli sporočilnost?**

Privid ga opozarja na vohunjenje (str. 343).

o **Kaj razburja Štefanijo?**

Štefanijo vznemirjajo pisma prijateljev in sorodnikov, da ne pridejo na obisk; ne bo več družabnega življenja, družina več nima enakega položaja kot nekoč.

o **Na kaj namiguje Feliks?**

Feliks Štefaniji namigne, da Leonid mogoče bolezen igra (str. 347).

o **Sledi komemoracija na trgu. Komu je posvečena?**

Komemoracija je posvečena kralju Aleksandru, ki ga Leonid pomotoma zamenja z ruskim carjem Aleksandrom in se razburja zaradi tega.

o **Zakaj je dogajanje predstavljeno burleskno?**

Ker je bilo članom družine nerodno, Leonid pa je mislil resno.

o **In kakšno simbolično vrednost bi lahko pomenil razplet?**

Car je izdal svoj narod, tako kot je Leonid dezertiral in s tem izdal svoj narod.

• **20. POGLAVJE**

o **Koga nagovarja prvoosebni pripovedovalec?**

Pripovedovalec je prvooseben in s tem nagovarja bralce oz. Feliks nagovarja Leonida.

o **Zakaj taka tehnika?**

Poseben slog pripovedovanja – navidezni dialog. Avtor želi dvigniti dramatičnost.

o **S čim vse Feliks stopnjuje sumničavost?**

Feliks Leonida sprašuje o njegovi preteklosti in namiguje, da ve zanjo.

o **Katera zgodovinsko-politična dogajanja navaja?**

Odpust iz vojske, umor Tanceva, izgon Judov iz Španije, izkrcanje v Odesi ...

• **21. POGLAVJE**

o **V tem poglavju je v ospredju Feliks oz. njegovo razmišljanje o prihodnosti in ciljih. Kateri zunanji dogodki vzbudijo razmišljanja?**

Štefanija in Feliks se pogovarjata o Hirschu, židovstvu, poti v Zagreb, posvojitvi. Štefanija Feliksu predlaga naj odide, ker je situacija preveč napeta, v hiši je kaotično stanje.

o **O čem pravzaprav razmišlja in kako (slog)?**

Feliks je razmišljal o domovini, družino Kalmus-Missia doživlja kot svoj dom – sčasoma se je na graščino navezal. V Feliksu to povzroča dvom, nemir, ne ve, ali naj ostane ali naj odide z očetom.

Slog razmišljanja je novoromantični in ekspresionistični (str. 374, 380-381).

- **22. POGLAVJE**

- o **Dogajanje se vse bolj zapleta. S čim, s katerimi pripetljaji?**

Beti se zastrupi in bruha, ruska gospa se najavi na obisk – v hiši je kaotično stanje. Feliks mora zaradi dogajanja odpovedati vse obiske.

- o **Kako Feliks dojema aretacijo bratov Modic?**

Feliks je presenečen, zaskrbljen, čuti se nekoliko ogroženega, brata se mu smilita.

- o **O vsem tem se pogovori s kaplanom. Zakaj prav z njim?**

Ker sta bila Modica verna.

- o **Kje in kako pozorno zabeleži vse, kar se mu je pripetilo tega dne?**

Dogodke tedanjega dne zabeleži v dnevnik. Pripovedovalec je prvoosebni, piše v sedanjiku.

- **23. POGLAVJE**

- o **S kakšnim slogom in s katerim pripovedovalcem se loti avtor predstavitve Feliksovega očeta?**

Poročevalski slog, tretjeosebni pripovedovalec – enako kot predstavitev Feliksa.

- o **Družino preseneti novica. Katera?**

V Zagrebu so odpovedali koncert Hirscha, zato prihaja k njim.

- o **Kako se nanjo odzovejo posamezni člani družine?**

Štefanija je zmedena, radovedna in hkrati navdušena zaradi uglednega gosta. Ostalim članom je vseeno.

- o **Feliks se proti večeru začne utapljati v sanje. V polsnu pride do spoznanja – katerega?**

Pride do spoznanja, da bo vojna in da se ji več ne morejo izogniti.

- o **Tokrat je zaključek poglavja povezan z denarjem – čigavim, zakaj, kako?**

Julka prinese Štefaniji svoje prihranke naj jih shrani ali porabi za družino.

- **24. POGLAVJE**

- o **Kako doživljata srečanje oče Hirsch in sin Feliks?**

Oba sta zelo zadržana, saj se ne poznata.

- o **A oče sinu razkrije, zakaj je prišel, kakšni so njegovi nameni ...?**

Oče mu pove, da je prišel, da ga vidi, razkrije situacijo glede Judov, bežati namerava sam.

- o **Kako se na to odzove Feliks?**

Feliksa preseneti, da oče namerava potovati sam, saj je mislil, da ga bo vzel s sabo.

- **25. POGLAVJE**

- o **Hirscha na domu Kalmusovih takoj pozdravi zmešnjava. Kakšna, zakaj?**

Hedo pripeljejo žandraji, ker je hotela pobegniti s cigani.

- o **Kdo je tokrat najbolj provokativen?**

Heda. Spravi se na Hirscha, očita mu, da so ga vrgli iz hotela v Gradcu, da je Jud in da mora bežati. V primeru, da bo Hirsch pobegnil, se mu hoče pridružiti zaradi želje po pustolovščinah.

- **26. POGLAVJE**

- **Ob večerji v glavnem teče pogovor o tem, kako in kam bosta odšla Hirsch in Feliks. Oče sicer sina ne namerava vzeti s seboj. Katere razloge navede?**
Hirschu se zdi varneje, da ostane pri teti, kot pa da prevzame judovstvo in zbeži z njim, saj je prihodnost cele Evrope negotova in je možno, da ne bosta imela kam bežati.

- **Kaj pa o tem meni Feliks?**

Feliks meni, da je vseeno bolj, da zbeži z njim, kot pa da čaka, da pridejo žandarji po njega.

- **27. POGLAVJE**

- **Verjetno najbolj dinamično poglavje – zakaj?**

Na posestvo pridrvijo Ebner, Fonzi in še dva prijatelja. Na posestvu začnejo razbijati in groziti. Fonzi grozi Beti, ker je vrnila vsa njegova darila, Ebner pa Leonidu, ker naj bi ga ogoljufal pri poslih.

- **S kakšno pripovedno tehniko ga je avtor popestril?**

Opis dogodka še najbolj spominja na policijsko poročilo: dogajanje se opisano objektivno in strnjeno – ironičen način pripovedovanja.

- **Je v besedilu prisotna ironija; morda še kakšni drugi posmehljivi elementi?**

Ironičen je opis »boja« med prebivalci graščine in razgrajači – Julka s puško, Beti Fonzi ju vrže nočno posodo na avto, ga poškoduje in poškropi dva Fonzijeva prijatelja, vsi prebivalci graščine so na nogah, medtem ko se Hirsch skriva v notranjosti → graščino so ubranile ženske, moški so se skrivali (Hirsch, Leonid).

- **Kakšna je odločitev na koncu?**

Feliks se odloči, da bo vseeno odpotoval z očetom.

- **28. POGLAVJE**

- **Kaj napoveduje zaključno poglavje?**

Feliks in Hirsch sta preko Nabrežin pri Trstu odpotovala v Italijo (še niso sprejeli protijudovskih zakonov), roman ima odprt konec: srečala naj bi blazno rusko kneginjo in zadnja poved, ki se glasi: »Njuno potovanje je predmet druge, nove zgodbe.«

5. DOGAJALNI ČAS IN PROSTOR

- dogajalni čas:

- leto 1937

- od Kalmusove smrti do pozne jeseni naslednjega leta

- dogajalni prostor:

- mestece Š.

- graščina družine Kalmus-Missia

- dogajanje se širi na okoliške kraje – Feliksovi sprehodi in na Srednjo Evropo – vzpon nacizma in antisemitizma

- o potujejo:
 - o Skobenski – Gradec, srečanje ruskih carskih oficirjev
 - o Štefanija – Ljubljana, obisk psihiatra zaradi Leonidovih težav, pravne zadeve
 - o Hirsch – Evropa, koncerti
- o v romanu je predstavljen čas tik pred 2. sv. vojno → Feliks se zaradi nacizma oz. antisemitizma boji za svojo varnost, Skobenski se boji, da bodo odkrili njegovo preteklost, Hirsch mora bežati
- o v preteklost avtor posega, ko opisuje:
 - o Kalmusovo smrt
 - o mamó
 - o odraščanje v Zagrebu
 - o smrt Tanceva
- o graščina Kamus-Missia je zunaj mesta – nimajo skoraj nobenih stikov s trgom → vzvišenost višjih slojev oz. Štefanije, hiša propada → tudi družina propada
- o poletje odpira novo upanje in življenje → Feliks se poleti najde v židovstvu, svojo čustvovanje primerja z naravo in se vanjo zateka
- o dogajalni prostor je relativno ozek, kar pomeni, da je v njem malo tujcev, zato se Feliks ob svojem prihodu ne znajde najbolj, prav tako se ne znajdejo tudi ostali člani družine

6. PODOBA MALOMEŠČANSTVA V ROMANU

- o Ironična podoba
- o Družina je odrezana od trga, stike ima le preko nekaj zaposlenih (Julka, Beti, Fonzi ...)
- o Želijo si biti pomembni in spoštovani
- o Mislijo le na svoje koristi in denar
- o Ne zavedajo se oz. nočejo se zavedati, da propadajo
- o So vzvišeni, čeprav so ponavadi slabo izobraženi
- o Pogosto se osmešijo pred bralcem
- o Kot nasprotje malomeščanski ozkoglednosti je predstavljen Feliks kot razgledan in izobražen človek
- o Meščani na družino gledajo kot na nepotrebno in motečo, ker se vedno znova razkazuje s svojim denarjem in poudarja razkošje
- o Erna, Heda in Štefanija si ne želijo stikov z nižjimi socialnimi sloji

7. SLOG

- o Modernizem – dialogi, pripovedovalci, notranji monolog ...
- o Nadrealizem – Feliksove sanje
- o Nova romantika – nekateri opisi narave
- o Ekspresionizem – uporaba simbolike barv
- o Veliko citatov iz Biblije, filozofije, literature
- o Veliko tujih citatov
- o Pripovedovalci:
 - o Prvoosebni – Feliks v dnevniških zapiskih, dialogi
 - o Tretjeosebni
 - o Vsevedni
- o Menjavanje dogajalnih časov:
 - o Sintetična tehnika

- o Vmes analitična tehnika – opis Kalmusove smrti, Feliksovi spomini, umor Tanceva, Hedini spomini ...

8. LITERARNI ELEMENTI

EKSISTENCIALNO BESEDILO	Problematika bivanja in identitete Feliksa – ne ve, ali je Jud ali katoličan.
EKSPRESIONISTIČNO BESEDILO	Feliks večkrat izpove svoja čustva – izpoved Erni.
ELEMENTI NOVE ROMANTIKE	Feliksovo in Ernino zatekanje v naravo – Feliksovi opisi narave v dnevnikih.
PSIHOLOŠKI ROMAN	Vsi liki se psihološko razvijajo – Feliks odrašča, nacizem nanj zaradi judovstva izvaja psihični pritisk; Erna in Heda se spremenita, ker odraščata in sta bolj zreli; Štefanija spozna, da Leonid mogoče ni tisto, za kar se je izdajal; Leonid postane psihični bolnik; ves čas nad njimi visi vprašanje bližajoče se vojne, njihova družina propada → psihični pritisk.
MODERNI ROMAN	Avtor uporablja moderne tehnike in pripovedovalce, da nam predstavi dogajanje v romanu – menjavanje pripovedovalca, poročevalska tehnika, dialogi, ki izgledajo kot dramsko besedilo ...
POSTMODERNISTIČNI ROMAN	Avtor oz. roman je postmodernistični, ker avtor ni ustvarjal v času modernizma, ampak v obdobju po 2. sv. vojni, ko se je pri nas uveljavil postmodernizem, ki se zgleduje po modernizmu v idejah in načinih pisanja.
ZGODOVINSKI ROMAN	Roman predstavlja zgodovinske okoliščine – čas pred 2. sv. vojno in tedanje dogajanje v Evropi.
DRUŽINSKI, RAZVOJNI ROMAN	Družinski roman – roman prikazuje dogajanje, vzpon in propad družine Kalmus-Missia. Razvojni roman – Feliks v času dogajanja

	odrašča in se razvija, zato v romanu spremljamo razvijanje osebe (čustveno in fizično odraščanje).
SOCIALNI ROMAN	Roman nam predstavi socialne razmere malomeščanstva – Štefanija, Heda, Erna, Leonid, Feliks, in nižjega socialnega razreda – Beti, Julka, Fonzi ...
EROTICIZEM, GROTESKA	Eroticizem se kaže v Feliksovem dojemanju Erne, Štefanije in Hede. Groteska se kaže v nekaterih opisih Hede, graščine, dogajanja, okolja ...
IRONIJA, BURLESKNOST	Avtor uporabi ironijo in burlesko, ko opisuje nižje socialne sloje, njihovo obnašanja in vedenje višjih slojev do njih (višji sloji se ponavadi zaradi svojega vedenja osmešijo).

9. IZHODIŠČNE TOČKE ZA ESEJ

o Primerjava Štefanija – gospa Bennet

PODOBNOSTI	RAZLIKE
<ul style="list-style-type: none"> o Obe sta čustveno prazni o Obe mislita le na denar o Obe se ne posvečata dovolj otrokom o Obe bi radi bili pomembni in spoštovani o Obe drugi ljudje ne spoštujejo, čeprav sta prepričani o obratnem 	

o Primerjava Erna – Elizabeth

PODOBNOSTI	RAZLIKE
<ul style="list-style-type: none"> o Obe sta odtujeni materi o Obe delujeta precej zrelo 	

o Primerjava odnos Erna in Heda – Elizabeth, Jane in ostale sestre

ERNA - HEDA	ELIZABETH, JANE IN OSTALE SESTRE
<ul style="list-style-type: none"> o Sestri sta si odtujeni o Med sabo se ne razumeta o Stalno se zbadata in prepirata o Erna Hedo zbada zaradi kilogramov o Heda je Erni nevoščljiva zaradi lepšega videza in mamine pozornosti, ki je sama ni deležna 	

o Primerjava sprte sestre – sestre, ki držijo skupaj

SPRTE SESTRE (ERNA IN HEDA)	SESTRE, KI DRŽIJO SKUPAJ (ELIZABETH, JANE)
<ul style="list-style-type: none"> ○ Ne dosežeta sprave in zadanih ciljev, ker se zanje ne potrudita in sta pasivni ○ Ne znata shajati ena z drugo, čeprav bi si z dobrim odnosom poenostavili življenje ○ Borita se za pozornost ○ Ena drugi sta nevoščljivi ○ Ne znata se pogovarjati brez preprirov ○ Sta popolnoma različna značaja ○ Se ne spoštujeta med sabo in se med sabo slabo poznata ○ Ne trudita se za spravo → nobena ne doseže cilja 	